

Phẩm 140: MINH NHÂN

Hỏi: Phiền não làm nhân duyên cho thân, việc này cần phải giải thích rõ. Vì sao? Vì các ngoại đạo không tin việc này. Hoặc nói thân này không nhân không duyên, giống như cây cỏ tự nhiên mọc ra. Hoặc nói vạn vật là do Trời Đại Tự Tại và chư thiên sinh ra. Hoặc nói vạn vật từ dòng đời sinh ra. Hoặc nói do vi trần hòa hợp sinh ra. Có những cách nói như vậy, cho nên phải giải thích rõ ràng?

Đáp: Từ nghiệp lực mà có thân, việc này ở trước đã nói. Nghiệp ấy từ phiền não sinh ra, nên phiền não làm nhân duyên cho thân.

Hỏi: Vì sao biết do phiền não mà có nghiệp?

Đáp: Theo tâm giả danh gọi là vô minh. Tâm giả danh ấy là chỗ huân tập các nghiệp, cho nên mới biết do nhân duyên phiền não mà có nghiệp. Lại, A-la-hán không huân tập các nghiệp nên phiền não không thành được. Vì thế biết các nghiệp là do phiền não mà thành. Như trong kinh Phật dạy: Nếu người được sáng suốt lìa bỏ vô minh, thì người ấy có thể sinh nghiệp tội, nghiệp phước nghiệp bất động không?

Bạch Thế Tôn! Không! Lại không có nghiệp vô lậu. Cho nên, biết chỉ chạy theo giả danh mới khởi lên các nghiệp, tâm vô lậu không theo giả danh cho nên không khởi nghiệp. Lại nữa, bậc Học không có hành nghiệp. Như Kinh nói: Bậc học tuy quay trở lại mà không có hành nghiệp, diệt mà không còn tạo tác, tướng tạo tác ấy gọi là hành, hành chính là nghiệp. Hơn nữa, vì tâm vô lậu không phải tướng của hành nên không có nghiệp vô lậu. Do đó, tất cả các nghiệp thọ thân, đều do phiền não sinh ra. Lại nữa, người đoạn phiền não thì không còn thọ sinh nữa, cho nên biết được có thân là đều do phiền não sinh ra.

Hỏi: Tất cả chúng sinh đều không có phiền não, sau khi sinh ra mới khởi lên, như người lúc mới sinh không có răng, sau đó mới mọc?

Đáp: Không phải. Đã có tướng thì có phiền não. Nghĩa là khi mới sinh ra liền có tiếng khóc oa oa, cho nên biết đều là phiền não cộng sinh. Lại thấy chúng sinh phần nhiều sinh vào nhà xí, không sinh trên tảng đá, nên biết vì tham đắm hương vị nên sinh vào trong đó. Thế nên biết do phiền não sinh.

Hỏi: Trong địa ngục không được sinh. Vì sao? Vì không có ai ham thích địa ngục?

Đáp: Vì năng lực ngu si của chúng sinh, nên sinh tâm điên đảo, khi sắp mạng chung xa thấy địa ngục lầm tưởng là ao hoa do đó tham chấp, nên mới sinh vào trong ấy. Như trong kinh nói: Nếu người nào

ở trong chỗ chật hẹp ồn náo chết muốn được ở chỗ rộng rãi thì sinh trong loài chim, nếu chết trong lúc đói khát thì sinh làm côn trùng trong nước, hoặc người chết trong lạnh thì sinh vào trong địa ngục nóng bức, nếu người chết trong nóng bức thì chết sinh vào địa ngục băng giá lạnh cóng, nếu tham đắm dâm dục thì sinh làm chim se sẻ, nếu tham lam ăn uống thì sinh làm côn trùng trong cây chết. Do tham chấp nên gây tạo các nghiệp xấu ác, các nhân duyên xấu ác này bắt buộc phải chịu lấy quả báo. Vả lại tham chấp thân này nên các nghiệp mới sinh ra quả báo. Vì sao? Vì sức mạnh ngu si tham chấp thân mình, nên sinh ra các phiền não kiêu mạn, từ đó tích tập thành nghiệp, do nghiệp lực mới sinh vào trong các nẻo.

Hỏi: Nếu do nhân duyên phiền não mới sinh ra thân thì người đoạn phiền não, năm ấm không tương tục được?

Đáp: Nguồn gốc của thân này do phiền não sinh ra, phiền não tuy dứt hết, nhưng vì thế lực nên thân vẫn còn không đoạn tuyệt, như dùng gậy quay bánh xe, tạm bỏ gậy, nhưng bánh xe vẫn còn chạy mãi không ngừng.

Hỏi: Nếu vì thế lực phiền não nghiệp trước nên mới có thân, thì người đoạn phiền não là do dụng lực của phiền não nơi nghiệp trước cũng phải thọ thân?

Đáp: Do chấp tướng nên thức mới trụ, người này đoạn dứt nghiệp lực trước, nay do tu pháp môn vô tướng giải thoát, nên không thọ thân sau, giống như hạt giống gieo trên tảng đá thì không thể mọc. Như dùng lửa trí tuệ làm nóng các thức thì giống thức không sinh, chấm dứt nối tiếp đời sau. Lại, các hành nhân duyên không có đầy đủ, cho nên không nối tiếp. Như trong kinh Phật dạy: Thức làm hạt giống, hành động của nghiệp làm ruộng, tham ái là nước, vô minh là che đậy, do nhân duyên này nên thọ thân sau. A-la-hán không có duyên này nên không có thân sau, cho nên biết nhân duyên phiền não mà thọ sinh. Lại người không có phiền não thì có tâm biết khổ, nay người thọ sinh không thấy có tâm này, vì thế biết là không có phiền não không thể thọ sinh.

Hỏi: Tu-đà-hoàn có tâm biết khổ mà khi sinh cũng không thấy có?

Đáp: Các bậc A-la-hán có năng lực trí tuệ rất mạnh, tất cả phiền não không thể thắng nổi, cho nên khi sắp lâm chung có thể ngăn chặn việc thọ sinh. Trí lực của Tu-đà-hoàn v.v... không bằng, nên không thể so sánh được. Hơn nữa, ông nói các răng về sau mới dần dần mọc, phiền não cũng vậy. Việc này không đúng. Vì sao? Vì các bậc A-la-hán dùng

trí tuệ vô lậu tiêu đốt phiền não, cho nên không thể thọ sinh nữa, giống như hạt giống bị cháy gieo vào đám ruộng tốt cũng không thể mọc được, hiện tại thấy đời này do phiền não sinh từ thân, từ thân tham dục mà sắc thân biến đổi, giận dữ cũng như thế. Nên biết đời sau năm ấm cũng từ phiền não sinh ra.

Hỏi: Cũng thấy từ nhân duyên ăn uống v.v... sinh ra năm ấm mà không gọi ăn uống là nhân duyên thọ thân?

Đáp: Ăn uống nhờ vào tâm mà có thể sinh ra sắc. Phiền não không như vậy, càng không hề nhờ vào gì mà sinh ra sắc. Cho nên biết phiền não là nhân duyên thọ thân. Như hiện thấy chim sẻ v.v... nhiều dục, rắn độc v.v... thì nhiều sân, heo v.v... thì nhiều ngu si, nên biết chúng sinh ấy chắc chắn đời trước tích tập các phiền não dâm dục này, nên mới sinh vào nơi ấy.

Hỏi: Chỗ sinh thì như vậy, nhưng không phải đời trước đã huân tập nhân duyên phiền não?

Đáp: Nếu như vậy thì dâm dục không có nhân, việc này không thể được. Phải biết là do đời trước đã huân tập nhân duyên nên mới có được. Hơn nữa, phiền não tham sân dấy khởi mạnh, thì gây nên các tội sát sinh v.v... vì tội này nên hiện tại phải chịu các khổ roi gậy, trói buộc đánh đập. Phiền não nếu nhẹ thì được trì giới tu thiện, các việc lợi ích, nhờ giới thiện này mà hiện tại được vui trong tiếng tụng và lợi dưỡng. Như đời hiện tại suy giảm, lợi ích đều do phiền não, thì biết đời sau cũng như vậy.

Hỏi: Nếu do phiền não mà có thân thì chấm dứt sinh tử qua lại. Vì sao? Vì phiền não hưng thịnh nên đọa vào trong đường ác, tức là thân chịu tội, phiền não tăng mãi không có nhân thoát khỏi. Như vậy thì không thể được sinh vào cõi thiện. Hoặc thân được hưởng phước, thì phước lại tăng thêm, cũng không còn sinh lại chỗ ác. Như thế không có sinh tử qua lại?

Đáp: Người này tuy bị đọa vào nẻo ác, nhưng hoặc được chút tâm thiện, tuy sinh chỗ thiện nhưng có lúc cũng khởi tâm ác, vì thế nên có sinh tử qua lại không dứt. Lại tùy theo phiền não tham giảm ít thì sinh vào chỗ tốt đẹp, tùy theo tham nhiều sinh vào nẻo ác xấu, như làm heo, làm chó v.v... Tùy theo phiền não giảm sinh vào chỗ thiện, là như do phiền não mỏng nên có thể tu bố thí, trì giới được phước sinh lên sáu cõi trời thuộc Dục giới. Do đoạn trừ dâm dục nên được vui thiền thù thắng, đoạn sắc nhiễm được vui định thù thắng dứt hết tất cả kiết sử thì được vui Niết-bàn không gì sánh bằng. Cho nên, biết thân này do phiền

não mà có. Lại hiện tại nhìn thấy chúng sinh ưa thích cõi nước tối tệ và các người ác nường ở trong đó đều do tham chấp, do đó biết chúng sinh trụ ở trong sinh tử cũng do tham đắm. Như con thiêu thân mãi mê nơi ánh sáng nên bị ngọn đèn thiêu đốt thân. Vì tham đắm này nên không phát sinh trí tuệ. Vì sao? Vì con thiêu thân không biết ngọn lửa đèn là khổ xúc cho nên gieo mình vào trong ấy. Như vậy, chúng sinh chịu khổ thân sau, đều do nhân duyên vô minh, tham ái nên mới phát sinh. Như cá cắn câu, hươu nai chạy theo tiếng nhái của thợ săn, là đều do tham đắm đến nỗi phải tử vong. Lại như người vì tham chấp cho nên bỏ đi đến phương xa khác mà không chịu trở về nhà, phải biết rõ đều là do phiền não nên sinh tạo tác, như cây không nhổ tận gốc thì cây vẫn mọc lên. Nếu không nhổ hết gốc rễ của tham ái thì cây khổ vẫn còn tồn tại. Như Đức Phật dạy: Không nhổ hết rễ cây thì dù chặt cây nhưng vẫn sinh chồi. Cũng vậy, không nhổ sạch phiền não tham thì mãi mãi chịu khổ. Lại nữa, thân này là bất tịnh, vô thường, khổ, không, vô ngã, chính mình chẳng phải vô minh thì vì sao kẻ trí tham chịu khổ này. Giống như với người mù có thể đem áo dơ bẩn lừa gạt nói là áo quý đẹp. Như vậy, bị vô minh làm mù thì có thể thọ ngũ ấm nhiều tội hoạn bất tịnh. Lại do tâm ngã nên thọ thân này, tuy khổ đau nhưng không thể rời bỏ, nếu không có tâm ngã thì có thể xa lìa. Như Tôn giả Xá-lợi-phất nói: Người trì giới thanh tịnh đắc đạo, đến khi chết rất vui vẻ, như đập vỡ bát thuốc độc. Cho nên biết do nhân duyên phiền não mà có thân. Vì người không có trí tuệ nên tham chấp thân này, như dùng cái hòm sơn vẽ đựng đầy đồ bất tịnh, khi chưa mở nắp thấy rất thích, nhưng mở ra rồi thì rất hôi thúi. Lại như rắn độc nằm đầy trong nhà tối, khi đèn chưa soi thì sinh vui đắm, khi nhìn thấy liền bỏ chạy. Chúng sinh cũng vậy, lúc còn vô minh thì ưa thích thế gian, đến khi sáng suốt thì tâm liền nhàm chán. Như vậy tham ái là nguồn gốc của thọ thân. Vì sao? Vì tham ái nên có tìm cầu. Tìm cầu có hai loại: Cầu dục, cầu hữu. Cầu mong các dục hiện tại gọi là cầu dục; lại cầu thân sau gọi là cầu hữu. Cho nên biết tham ái là nguồn gốc của thọ thân, nếu tham đắm năm ấm tức sinh thân kiến, nói: Ngã này là ngã ngữ thủ, do chấp thủ này mà sinh ra ba chấp thủ khác, thủ làm nhân duyên cho hữu, hữu làm nhân duyên cho sinh. Do đó, biết phiền não là nguồn gốc của thọ thân. Lại thân này đều là khổ, đối với thân này sinh tưởng điên đảo cho là vui, do vui điên đảo này nên sinh ra ái điên đảo, từ ái điên đảo mới thọ thân sau. Cho nên, biết do nhân duyên của tham ái mới có thọ thân này. Thân này lại nhờ duyên vào ăn uống cho nên mới tồn tại, vì tham ăn vật thô cho nên không thoát khỏi

cõi Dục. Như trong phẩm Nghiệp nói: Vì tham đắm hương vị nên sinh vào nhà xí, tham đắm xúc (thực) nên sinh vào trong bào thai, do tham đắm xúc ấm, mát nên sinh vào chỗ noãn sinh, thấp sinh, đều không thể vượt qua cõi Dục. Do ba xúc này mà sinh ra ba thọ, thế mới nói xúc làm nhân duyên cho thọ. Tham đắm ý tứ thực cũng như vậy. Phát nguyện được thân đời sau, ta sẽ làm việc này, mà không thấy biết thức là nguồn gốc của tham ái có thể dẫn thọ thân sau. Bốn cách ăn như vậy đều do tham ái, tất cả chúng sinh nhờ ăn mà sống, nên biết ái làm nhân duyên cho sinh. Bốn cách sinh. Sinh bằng trứng, sinh bằng thai, sinh bằng ẩm ướt và sinh bằng biến hóa. Vì thích dâm dục nên thọ sinh bằng trứng và bằng thai sinh, do tham hương vị nên thọ sinh bằng ẩm ướt, do tham ái khởi lên nghiệp nặng thọ chịu hóa sinh. Do vậy biết, bốn cách sinh có sai khác nhưng đều do tham ái. Lại bốn thứ thọ thân, có khả năng tự giết mà người khác không giết được.

Như vậy bốn thứ đó đều từ tham ái sai khác mới có, cho nên biết tham ái là nhân duyên thọ thân. Bốn thức xứ, tùy theo sắc mà thức trụ, nương vào sắc, duyên vào sắc, lấy vui thích (hỷ) để thấm nhuần; thọ, tưởng, hành cũng như vậy. Không nói thức là thức xứ, vì khi thức thì không có phiền não. Do đó, biết phiền não là nhân duyên để có thân. Lại nữa, mười hai nhân duyên đều do vô minh. Vì sao? Vì chạy theo tâm giả danh gọi là vô minh, từ vô minh này khởi lên hành phước, hành tội, hành bất động. Muốn an lạc cho chúng sinh gọi là hành phước, làm chúng sinh khổ đau gọi là hành tội, thâm giữ tâm từ bi gọi là hành bất động. Tùy theo các nghiệp này mà thức trụ thân đời sau, nương vào thức sinh ra danh sắc, lục nhập, xúc, thọ, bốn chi này là quả báo của nghiệp phiền não đời trước. Lại do ái này sinh ra ái, thủ, hữu; nghiệp phiền não ấy có thể sinh ra sinh, già, chết thế gian sau. Như vậy, mười hai phần hữu nối tiếp, đều lấy vô minh làm gốc. Vì thế biết do nhân duyên phiền não mà thọ thân. Lại nữa, sinh tử từ vô thủy, làm sao biết được? Trong kinh nói: Từ nhân duyên nghiệp nên có các căn như mắt v.v... Do ái mới có nghiệp, do vô minh mới có ái, vô minh do nhớ nghĩ sai quấy, nhớ nghĩ sai quấy trở lại làm nhân cho mắt duyên sắc, sắc từ si mê sinh ra. Cho nên biết sinh tử luân hồi từ vô thủy. Nếu nói do trời Tự Tại thì không phải vô thủy, việc này không thể được. Thế nên phải biết phiền não là nhân duyên thọ thân. Lại diệt hết phiền não thì được giải thoát. Và lại, thân chúng sinh có nhiều tạp loại, nếu do trời Tự Tại thì không phải tạp loại, vì nghiệp phiền não có nhiều loại, nên thân cũng không phải một loại. Lại nữa, hai mươi hai căn do sáu căn sinh ra sáu thức, trong đó có

căn của nam, nữ. Các pháp này nối nhau không gián đoạn nên gọi là mạng. Mạng này lấy gì làm căn? Đó là nghiệp. Nghiệp ấy do nơi phiền não, phiền não nương vào thọ, cho nên lấy năm thọ làm căn. Như vậy sinh tử lưu chuyển nối nhau. Nương vào tín căn v.v... có thể đoạn dứt sự tương tục. Như thế hai mươi hai căn qua lại trong sinh tử, cho nên biết đều do phiền não mà thọ thân. Vả lại, người cầu giải thoát nên phát sinh những phẩm, giới, định, tuệ, giải thoát, giải thoát tri kiến. Dùng những pháp này để làm gì? Để đoạn trừ phiền não. Người hiểu biết thấy lợi ích đó nên mới nương theo những phẩm này. Do đó, biết phiền não là nhân duyên thọ thân. Các phiền não này lại bị đoạn dứt theo thứ lớp. Như đoạn trừ ba kiết sử được quả Tu-đà-hoàn, tham dục mỏng thì đạt được quả Tư-đà-hàm, diệt hết kiết sử ở cõi Dục đạt được quả A-na-hàm, trong các thiền định cũng vậy, theo thứ tự tất cả đều hết là đạt được quả A-la-hán. Như vậy, thuận theo các phiền não tuần tự diệt hết cho nên thân cũng dần dần diệt theo. Nếu do trời Tự Tại thì không phải tuần tự diệt theo. Cho nên, biết phiền não là nhân duyên thọ thân. Còn các phiền não như tham v.v... các người thiện đều mong đoạn diệt, chắc chắn sẽ thấy nhân duyên của tham v.v... từ đời này đến đời sau đều là việc suy não, cho nên mong chấm dứt. Nếu không như vậy thì không mong đoạn dứt. Nếu người nói thân do trời Tự Tại, thì người này cũng mong đoạn trừ tham dục, cho nên biết tham dục là nhân duyên thọ thân. Lại nữa, người có trí biết do trí tuệ mà được giải thoát. Nhận biết vì vô trí nên bị trói buộc, thế nên phiền não là nhân duyên thọ thân. Lại nữa, Đức Phật đã dạy khắp trong các kinh, diệt hết tham hỷ mới được giải thoát. Vì sao? Vì nhân sắc không gọi là trói buộc, tham hỷ mới chính là trói buộc, phá trừ tham hỷ tâm được chánh giải thoát, nhờ giải thoát nên tâm mới hội nhập vào Niết-bàn. Cho nên biết phiền não là nhân duyên thọ thân. Lại nhờ Không, Vô tướng, Vô tác mà được giải thoát, vì thế phải biết phiền não là nhân duyên thọ thân. Vì sao? Vì quan sát các pháp rộng không tức là không có tướng đạt được, vì diệt được tướng ấy nên không ham muốn thọ thân sau. Cho nên dùng Không là cửa giải thoát, nếu trái lại thì bị trói buộc. Vì do những điều đó cho nên biết do phiền não mà thọ thân, việc này đã giải thích rõ ràng.

Hết phần Tập Đệ.
